

Обзор на състоянието на дивечовите запаси в България

Таксацията на дивеча през пролетта на 2023 г. е проведена съгласно указанията на Изпълнителната агенция по горите (писмо № ИАГ – 3950/15.02.2023 г.). Тя се осъществи по изискванията на чл. 61 от Правилника за прилагане на Закона за лова и опазване на дивеча.

Ръководството на всяка регионална дирекция по горите извърши подготовка за правилното провеждане на таксацията на дивечовите запаси във всички ловностопански райони. Бяха реализирани инструктивни съвещания в държавните горски и ловни стопанства, ръководителите на сдруженията изготвиха графици за провеждане на таксацията в ловностопанските райони на ловните дружини и определиха съответните отговорници.

Таксацията в горските територии бе извършена едновременно в едни и същи дни за недопускане на преброяването на един и същ дивеч два или повече пъти. Таксирането на дивеча в държавните ловностопански райони, за които няма сключени договори за предоставяне на стопанисването и ползването на дивеча, се извърши от служители на съответните държавни горски и ловни стопанства. Таксирането на дивеча в държавните дивечовъдни участъци се извърши от юридическите лица, сключили договори за стопанисване и ползване на дивеча по чл. 36, ал. 1 от Закона за лова и опазване на дивеча.

Установяването на запасите на едрия дивеч се реализира съгласно заложените принципи в Наредба №18 от 07.10.2015 г. за инвентаризация и планиране в горските територии, както и Методиката за мониторинг на запаса на дивата свиня и едрия дивеч в Република България. При оформяне на таксационните данни са взети предвид целогодишните наблюдения върху дивеча, резултатите от ловните излети, а при дивата свиня – и спадът в популацията от болестта африканска чума по свинете.

Държавните горски и ловни стопанства представиха за обобщаване резултатите от таксацията по ловностопански райони в регионалните дирекции по горите, като използват образци в електронен вид за държавните ловностопански райони и районите на ловните дружинки в информационната система на ИАГ (<https://www.system.iag.bg>).

Регионалните дирекции по горите представиха в информационната

система на ИАГ обобщени таксации по ловностопански райони, придружени с писмен обзор за състоянието на дивеча и причините за настъпили изменения в количествено и качествено отношение. Едновременно с таксацията на дивеча за ловностопанските райони регионалните дирекции по горите представиха в ИАГ и проектопланове за ползването на дивеча през ловния сезон 2023/2024 г. по държавни горски и ловни стопанства.

От обзорите за състоянието на дивечовите запаси по регионални дирекции е видно, че таксацията на дивеча е изготвена съгласно дадените указания. Резултатите от таксацията бяха представени в срок, като данните са отразени в съответните форми в информационна система на Изпълнителната агенция по горите. Данни от проведените таксации в трите национални парка не бяха представени.

Анализът на резултатите налага извода, че при едрия дивеч във всички ловностопански райони като цяло се формират дивечови популации, които постепенно нарастват. Получените резултати от таксацията при отделните видове дивеч се характеризират със следното:

БЛАГОРОДЕН ЕЛЕН

Общата численост на благородния елен е 38 424 бр., от които 21 821 в държавните ловностопански райони и 16 603 – в ловностопанските райони на ловните дружини. В сравнение с миналата година е налице увеличаване от 3303 бр., или 8.6 %, като то е основно в предоставените ловностопански райони – 11.5 %. В държавните ловни стопанства и дивечовъдните участъци, отдадени за стопанисване на дивеча от юридически лица по реда на чл. 36, ал. 1 от ЗЛЮД, се отчита увеличаване на запаса на този ловен вид с 6.4 %, което е в резултат на доброто изпълнение на инвестиционните програми към договорите за стопанисване на дивеча, в т.ч. регулирането на хищниците и по-ефективна охрана.

По-голям ръст на запасите от благороден елен има в ловностопанските райони от териториалния обхват на Регионалните дирекции по горите в Шумен, Велико Търново, Русе и Ловеч. Нарастването на запаса се дължи основно на редовното подхранване, ограничаване в голяма степен на браконьерството и отстрела на хищници.

Половото съотношение на този вид дивеч в държавните ловностопански райони е 1:1.3 в полза на женските индивиди.

ЕЛЕН ЛОПАТАР

Запасът от елен лопатар в страната е 12 135 бр., от които 7770 в държавните ловностопански райони и 4365 в ловностопанските райони на ловните дружини. В сравнение с миналата година увеличаването е с 546 бр. (4.5 %).

Този вид дивеч се стопанисва в оградени площи, което прави управлението на запаса чувствително по-лесно и предвидимо, насочено към извеждане на необходима селекция за регулиране на възрастовата и половата структура за повишаване качеството на трофеите. През последните години видът се разселва и в ловностопански райони на ловните дружини.

Половото съотношение на вида в държавните ловностопански райони е 1:1.4 в полза на женските индивиди. Запасът като цяло е над допустимия за страната.

СЪРНА

Запасът от сърна в страната е 134 898 бр., от които 29 921 в държавните ловностопански райони и 104 977 в ловностопанските райони на ловните дружини. В сравнение с миналата година увеличаването е с 4109 бр. (3.0 %).

При анализ на данните се констатира, че видът поддържа бавния, но постоянен темп на завишаване на запаса. Една от причините за това е загубата на голяма част от естествен прираст. Вече може да се говори за едно общо стабилизиране на запасите на сърната в страната. Намалването ѝ в някои от предоставените ловностопански райони, където няма предвидено ползване, се дължи на браконьерството, включително и от ловци по време на провеждащите се излети за лов на дива свиня, както и на болестта син език.

Половото съотношение на вида във всички ловностопански райони е около 1:1. Като цяло запасът от сърна е значително под допустимия.

ДИВА СВИНЯ

Дивата свиня в страната наброява 46 856 индивида. Мерките, които бяха предприети от стопанисващите дивеча през 2020, 2021 и 2022 г. с цел намаляване на запаса на ди-

ПРОЛЕТНО ТАКСИРАНЕ НА ДИВЕЧА В БЪЛГАРИЯ – 2023 година

РДГ	ВИД ДИВЕЧ											
	ЕДЪР ДИВЕЧ										ДРЕБЕН	
	Бл. елен	Елен лопатар	Сърна	Дива свиня	Дива коза	Глухар	Муфлон	Алп. козиорог	Тибет. як	Зубър	Заек	Фазан
	ДЪРЖАВНИ ЛОВНОСТОПАНСКИ РАЙОНИ											
Берковица	405	7	2156	423	9	7	28				634	202
Благовевград	226	302	3277	1121		427	211				2027	8
Бургас	1992	860	2960	1224							1447	93
Варна	1561	620	1273	674							1186	1807
Велико Търново	1675	433	1848	471	22						573	798
Кърджали	416	207	1439	964	21	5	359				990	207
Кюстендил	211	160	819	176	96	14	166				249	
Ловеч	881	179	1186	407							127	40
Пазарджик	513	239	2069	835	262	767	267				704	
Пловдив	1862	1397	2830	1798	1088	237	906				1370	1345
Русе	4542	502	2274	738			51			62	1951	1126
Сливен	761	74	1461	666			96				631	376
Смолян	505	137	1369	942	567	769	284				1008	
София	1696	2286	1751	921	263	180	485		17		286	26
Стара Загора	754	2	1355	392	49		44				794	335
Шумен	3771	255	1477	1146			278				1055	345
ДЛСР по РДГ:	21 771	7660	29 544	12 898	2377	2406	3796		17	62	15 032	6708
УОГС - Петрохан	40	50	300	30								
УОГС - Юндола		60	68	24		4	60				40	
ДЛСР Военно ЛС	10		9	5								
Предост. на др. ведомства:	50	110	377	59		4	60				40	
	ПРЕДОСТАВЕНИ ЛОВНОСТОПАНСКИ РАЙОНИ											
Берковица	482	30	8541	2332							30 818	32 121
Благовевград	10	39	3912	2216							16 884	385
Бургас	1080	122	4879	1655							23 309	3591
Варна	573	168	3729	1361			148				24 627	21 039
Велико Търново	2348		7558	2622			96				16 103	23 554
Кърджали	950	2138	14 334	4806							30 793	15 940
Кюстендил	17		4881	2436							8267	20
Ловеч	1214	30	9655	2332							34 031	39 994
Пазарджик	65	93	3602	1355		64					15 997	3176
Пловдив	330		5902	1943	47	58					40 668	28 042
Русе	2162	7	3935	566							38 265	18 175
Сливен	1070	22	5433	1675			35				31 811	10 503
Смолян	966	106	7861	2414	1213	1426	54				12 668	5
София	405	101	11 736	3652	14	16					17 017	4440
Стара Загора	535	14	4353	990	38		121				17 434	18 991
Шумен	4291		4441	1377							16 229	7000
Еледжик	30	247	174	119			24				25	
Студен кладенец	75	1248	51	48						10	103	
ПЛСР по РДГ:	16 603	4365	104 977	33 899	1312	1564	478			10	375 049	226 976
ОБЩО ДЛСР 2023	21 821	7770	29 921	12 957	2377	2410	4033		17	62	15 072	6708
ДЛСР 2022	20 420	7735	29 363	11 183	2191	2222	3854		16	55	14 998	6748
% спрямо 2022 г.	6.4	0.5	1.9	13.7	7.8	7.8	4.4		5.9	11.3	0.5	-0.6
ОБЩО ПЛСР 2023	16 603	4365	104 977	33 899	1312	1564	478			10	375 049	226 976
ПЛСР 2022 г.	14 701	3854	101 426	32 495	1128	1487	402			12	359 162	208 881
% спрямо 2022 г.	11.5	11.7	3.4	4.1	14.0	4.9	15.9				4.2	8.0
ВСИЧКО 2023 г.	38 424	12 135	134 898	46 856	3689	3974	4511		17	72	390 121	233 684
ВСИЧКО 2022 г.		11 589	130 789	43 678	3319	3709	4256		16	67	374 160	215 629
% спрямо 2022 г.	8.6	4.5	3.0	6.8	10.0	6.7	5.7		5.9	6.9	4.1	7.7

ДИВЕЧ		ХИЩНИЦИ				
Яребица	Кеклик	Вълк	Чакал	Лисица	Ск. кучета	
312	70	109	222	306	39	
338	699	228	3	597	82	
33		173	1082	570	55	
316			883	373	93	
		34	188	244	34	
170	60	71	165	213	71	
545	85	21	20	133	18	
		30	133	113	7	
		56	21	321	88	
1457	82	70	97	313	12	
231		4	766	338	121	
166	25	51	464	238	20	
72	46	74	6	358	63	
988	18	59	178	241	46	
180	10	47	191	174	34	
151		31	651	401	150	
4959	1095	1058	5070	4933	933	
		6				
		2		14	20	
			4	3		
		8	4	17	20	
34 986	353	141	4734	3523	1756	
12 022	6865	274	286	1587	777	
15 719	709	211	5167	2289	812	
21 865		4	4644	2315	1803	
4704		92	5440	3134	2325	
24 455	2896	295	6325	4415	1994	
12 240	743	95	1017	1405	872	
11 755	191	35	6122	3065	2063	
23 967	53	23	1328	1379	659	
71 225	602	86	2778	2284	1075	
9637		1	3515	2718	1762	
33 611	480	125	4827	2805	891	
1563	1057	225	21	2707	860	
23 447	896	245	3990	3402	2055	
28 155	70	44	5276	2234	962	
9970		24	4674	2857	1724	
10			16	20	2	
	60	12	55	25	5	
339 331	14 975	1932	60 215	42 164	22 397	
4959	1095	1066	5074	4950	953	
4241	1105	1049	4748	4867	950	
14.5	-0.9	1.6	6.4	1.7	0.3	
339 331	14 975	1932	602 015	42 164	22 397	
333 683	15 060	2034	57 054	41 612	22 339	
1.7	-0.6	-5.3	5.2	1.3	0.3	
344 290	16 070	2998	62 289	47 114	23 350	
337 924	16 165	3083	61 802	46 479	23 289	
1.8	-0.6	-2.8	5.3	1.3	0.3	

вата свиня и по този начин спад на разпространението на болестта АЧС, доведоха до положителни резултати. Запасът на дивата свиня като цяло бе сведен под допустимия. Темпът на разпространение на заболяването африканска чума по свинете се забави и в ловностопански райони, където дивата свиня бе изчезнала като ловен вид, се наблюдава завръщането ѝ. Увеличаване на запасите на дивата свиня има във всички ловностопански райони и спрямо миналата година то е с 3178 бр. (6.8 %). Притеснителна е обаче похватата на вторични огнища на болестта африканска чума по свинете. Необходимо е да продължи стриктното спазване на мерките за биосигурност за ограничаване на разпространението на АЧС, дадени в заповеди № РД 48-61/01.10.2019 г., изменена със Заповед № РД 48-3/06.01.2020 г., и Заповед № РД 48-23/18.02.2020 г. на министъра на земеделието, храните и горите.

ДИВА КОЗА

Запасът от дива коза в страната наброява 3689. Увеличаването на запаса спрямо миналата година е с 370 бр. (10.0 %). Общо за страната числеността на дивата коза не е реална поради липсата на таксационни данни от трите национални парка за 2023 година. Популацията на дива коза на територията на РДГ – Смолян, е стабилна, като наличният запас е над допустимия и е налице естествено разселване на вида в ловностопанските райони, стопанисваните от ловните дружини.

МУФЛОН

Числеността на муфлоните в страната е 4511. Увеличаването на запаса му спрямо миналата година е с 255 бр. (5.7 %). Запасите в държавните ловностопански райони са се увеличили с общо 4.4 %, а тези в ловностопанските райони на ловните дружини – с 15.9 %. Муфлонът се стопанисва основно в оградени площи, което прави управлението на запаса значително по-лесно, в т.ч. извеждането на необходимата селекция за регулиране на възрастовата и половата структура за повишаване на качеството на трофеите. Положените грижи за вида през 2022 г. доведоха до увеличаване на запасите му в голяма част от ловностопанските райони.

ГЛУХАР

Общият брой на глухарите в страната е 3974. В сравнение с миналата година се наблюдава увеличаване на запаса с 265 бр. (6.7 %). Въпреки загубата на местообитания и намаляването на основната хранителна база на вида, браконьерството и други неблагоприятни фактори запаса на глухаря се стабилизира и увеличават, макар и с малък ръст.

ДРЕБЕН ДИВЕЧ

Заек – 390 121 бр., увеличаване с 15 961 (4.1 %) спрямо 2022 г.; Фазан – 233 684 бр., увеличаване с 18 055 (7.7 %); Яребица – 344 290 бр., увеличаване с 6366 (1.8 %); Кеклик – 16 070 бр., намаляване с 95 (- 0.6 %).

Слабият ръст на запасите от дребен дивеч се дължи на постепенното изчезване на естествените местообитания най-вече в Северна България, браконьерството и разпространението на много хищници. Застрашен от изчезване е кекликът, защото се разселват ежегодно много малки количества, а естествените местообитания на вида намаляват. Реалната численост на дребния дивеч във всички ловностопански райони ще бъде установена след провеждане на контролните есенни таксации.

ХИЩНИЦИ

Към настоящия момент в страната обитават 2998 вълка, с 85 бр. (- 2.8 %) по-малко, отколкото през 2022 година. В сравнение с миналата година чакалът се е увеличил с 3487 (5.3 %) и наброява 65 289.

Запасът от лисица в страната е 47 114 броя. Увеличаването спрямо 2022 г. е с 635 бр. (1.3 %). По данни от таксацията във всички ловностопански райони обитават 23 350 ски-тащи кучета, като увеличаването е с 61 бр. (0.3 %).

При тази висока численост на хищниците се налага изводът, че без целенасочено регулиране на популациите им възпроизводството на останалия дивеч ще бъде компрометирано.

През изминалата година като цяло здравословният статус на дивеча беше добър, с изключение на появата на вторични огнища на африканската чума по свинете и отделни огнища на болестта син език по преживните животни и на птичи грип.

И през 2023 г. работата по достигане на допустимите запаси и селекция в популациите при едрия дивеч трябва да продължи като основна предпоставка за добиване на качествени трофеи.

Необходимо е упражняване на адекватен и ефективен контрол от страна на стопанисващите дивеча (ДГС, ДЛС и юридически лица) със съдействието на МВР по места срещу браконьерството, извършване на проверки по време на ловните излети за стриктно спазване на ЗЛОД и ППЗЛОД и действащата нормативна база, както и ефективна борба за намаляване на числеността на хищниците.

Отдел „Ловно стопанство“
в ИАГ